

NOVEMBER

Dňa 1. 11. **Sviatok všetkých svätých** (NR SR, deň pracovného pokoja).

* 1. 11. **Svetový deň vegánov** (p. 1994).

* 1. 11. **1900** narodil sa v Hodrušín-Hámroch **Emil Boleslav Lukáč** (zomrel 14. 9. 1979 v Bratislave), básnik, prekladateľ, redaktor – 110. VÝROČIE NARODENIA.

* 2. 11. Pamiatka zosnulých.

* 3. 11. **Sviatok sv. Huberta**, patróna poľovníkov.

* 4. 11. **1920** zomrel v Smolinskom **Tichomír Milkin** (nar. 14. 8. 1864 v Donovaloch), básnik, kritik a teoretik literatúry, prekladateľ – 90. VÝROČIE ÚMRTIA (NO 17/2000, s. 7).

* 5. 11. **1915** zomrel v Trenčíne **Karol Brančík** (nar. 13. 3. 1842 v Starej Bystrici), lekár, prírodovedec, múzejník – 95. VÝROČIE ÚMRTIA.

* 5. 11. **1975** zomrel v Bratislave **Ján Kostra** (nar. 4. 12. 1910 v Turčianskej Štiavničke), básnik, prekladateľ, maliar – 35. VÝROČIE ÚMRTIA.

* 6. 11. **Medzinárodný deň prevencie ničenia životného prostredia vo vojnách a ozbrojených konfliktoch** (OSN, v. 2001, p. 2002).

* 7. 11. **Svetový deň behu** (charitatívny, p. 1999).

* 8. 11. **Svetový deň urbanizmu** (International Society of City and Regional Planners, ISOCarP, p. 1995).

* 8. 11. **Svetový deň röntgenológie a röntgenológov** (p. 2003).

* 8. 11. **Európsky týždeň kvality** (Európska organizácia pre kvalitu – EOQ).

* 9. 11. **Svetový deň slobody** (v. 2002).

* 9. 11. **Medzinárodný deň boja proti fašizmu a antisemitizmu**.

* 10. 11. **Svetový deň vedy pre mier a rozvoj** (UNESCO, r. 2003).

* 11. 11. **Svetový deň kvality** (Európska organizácia pre kvalitu – EOQ, pripomína sa od 1989).

* 11. 11. **Deň veteránov** (pripomína ukončenie 1. svetovej vojny)

* 11. 11. **Svetový deň použiteľnosti** (Usability engineering and user-centered design, americká Usability Professional's Association, UPA, p. 2005).

* 13. 11. **Deň Guinnessových svetových rekordov** (Guinness World Records, p. 2005).

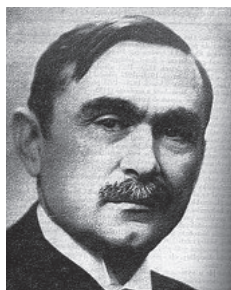
* 13. 11. **Medzinárodný deň nevidomých**.

* 13. 11. **Svetový deň dobrosrdečnosti** (v. 2000, p. 2001).

* 13. 11. **1915** zomrel v Svetozarove (Juhoslávia) **Jozef Podhradský** (nar. 19. 4. 1823 v Skalici), spisovateľ mesianistického krídla štúrovskej generácie; žil a pôsobil pedagogicky v Srbsku na viacerých gymnáziách, vydával časopisy pre mládež *Slávik* i *Zornička*, ťažiskom jeho literárnych aktivít bola dramatická tvorba. Vo svojej najúspešnejšej hre *Holuby a Šulek* (1850) zvečnil tragédiu dvoch štúrovcov v r. 1848, v 60. rokoch napísal drámu z čias tureckých vpádov na Slovensko *Švárna Skalicaňka*, tragickú satiru *Hora stratenej nádeje*, didaktické hry pre mládež *Korhel a jeho ne-*

božiatka, *Anjel strážca*, *Novoročné prasiatko* a niekoľko drám v srbochorváčtine; napísal aj veršovaný dramatický cyklus *Tragédia Tatty*, písal aj prózy a politické, výchovné, filozofické i teologické diela (*Tajná história panslavizmu vôbec a uhorských Slovákov zvlášť* a *Pravoslávny katechizmus*, vyšli v r. 1868) – 95. VÝROČIE ÚMRTIA.

* 14. 11. **Svetový deň diabetu** (Medzinárodná diabetologická federácia – IDF, WHO, p. 1991; OSN od 2007).

S. Š. Osuský

* 14. 11. **1975** zomrel na Myjave **Samuel Štefan Osuský** (nar. 7. 6. 1888 v Brezovej pod Bradlom), cirkevný hodnostár, filozof; pedagogicky pôsobil na Evanjelickej bohosloveckej fakulte v Bratislave (1919 – 1930), bol biskupom (1933 – 1946) a generálnym presbyterom západného dištriktu na Slovensku (od roku 1940); po roku 1918 sa pričínil o vybudovanie slovenského cirkevného školstva a riadenie chodu evanjelickej cirkvi na Slovensku; je autorom *Dejín náboženstva* (1919), *Nástinu psychológie náboženstva* (1922), trojzväzkovej monografie *Filozofia štúrovcov* (1926 – 1932), viacerých teologicko-etických prác a náboženských úvah. Jeho najvýznamnejším dielom sú *Prvé slovenské dejiny filozofie* (1939); prispel aj k budovaniu základov slovenskej sociológie (*Úvod do sociológie* 1 – 2, 1930); v dvojzväzkovom diele *Služba národu* zhodnotil prínos evanjelikov k vzniku ČSR a jej obnove po roku 1945 – 35. VÝROČIE ÚMRTIA.

* 15. 11. **Sviatok sv. Alberta Veľkého**, patróna vedcov.

* 15. 11. **Svetový deň na pamiatku obetí havárií na cestách** (Európska federácia obetí dopravných havárií na cestách – FEVR, r. 1993; OSN, r. 2005).

* 15. 11. **Deň väznených spisovateľov** (PEN-klub, v. 1931, p. 1980).

* 16. 11. **Medzinárodný deň tolerancie** (OSN, UNESCO, p. 1996).

* 16. – 22. 11. **Európsky týždeň boja proti drogám** (1992).

* 17. 11. **Sviatok sv. Alžbety Bratislavskej**, patrónky charity.

* 17. 11. **Medzinárodný deň študentstva**.

* 17. 11. **Deň víťazstva nad komunizmom**.

* 17. 11. **Svetový deň chronickej obštrukčnej choroby pľúc** (p. 2002).

* 17. 11. **Deň boja za slobodu a demokraciu** (NR SR, štátny sviatok).

* 17. 11. **Medzinárodný deň geografických informačných systémov** (iniciovaný v USA, v. 1999).

* 18. 11. **Medzinárodný deň bez fajčenia** (aj nefajčiarsky deň) (Medzinárodná únia boja proti rakovine – UICC).

* 18. 11. **Svetový deň filozofie** (UNESCO, p. 2005).

* 19. 11. **Svetový deň prevencie týrania detí** (Nadácia svetového summitu žien, p. 2000).

* 20. 11. **Svetový deň detí** (UNICEF, v. 1954, p. Dohovor o právach dieťaťa, 1989).

* 20. 11. **Deň absurdít**.

* 20. 11. **Medzinárodný deň modlitieb za prenasledované cirkvi** (aj prenasledovaných kresťanov), (Medzinárodná evanjelická aliancia, p. 1996).

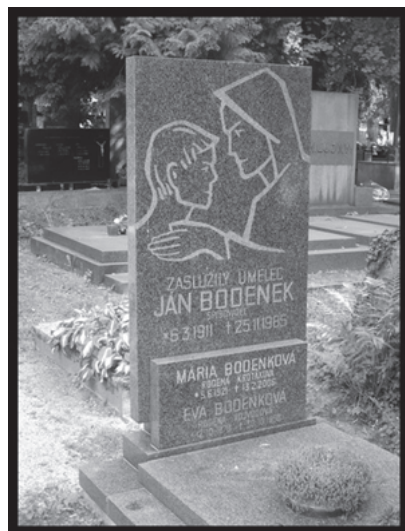
* 20. 11. **Deň industrializácie Afriky** (OSN, v. 1989, p. 2000).

J. Bodenek

* 20. 11. **1985** zomrel v Banskej Bystrici **Ján Bodenek** (nar. 6. 3. 1911 vo Vrútkach), prozaik, autor próz pre deti a mládež, prekladateľ, redaktor v Matici slovenskej, riaditeľ vydavateľstva Osveta v Martine a redaktorom Stredoslovenského vydavateľstva v Banskej Bystrici; v románoch z konca 30. rokov *Ivkova biela maľ* a *Zapálené srdce* zobrazil súdobú sociálnu situáciu; zbierkou noviel *Svetlá na bibliách* a románom *Križ profesora Hunku* (40. roky) nadviazal na tradície lyrizovanej prózy; napísal knihu noviel *Z vlčích dní* (1947) s tematikou SNP, novelu *Pod horami biele pláne* (1961) o kolektívizácii dediny a poviedky *Medzi nami* (1967) a román *Vina* (1968) o období kultu osobnosti; napísal aj zbierku noviel *Na starom grunte*, humoristický román *Katastrofa*, knihy poviedok *Keď zanikol čas*, *Dom s manzardkou* a román

Náhrobný pomník J. Bodeneka na Národnom cintoríne v Martine

Najznámejšia kniha J. Bodeneka Ivkova biela mať a jeho kniha Na starom grunte

pre mládež *Leto na rovniach*; posmrtné mu vyšla memoárová kniha *Moja sudička* (1999) – 25. VÝROČIE ÚMRTIA.

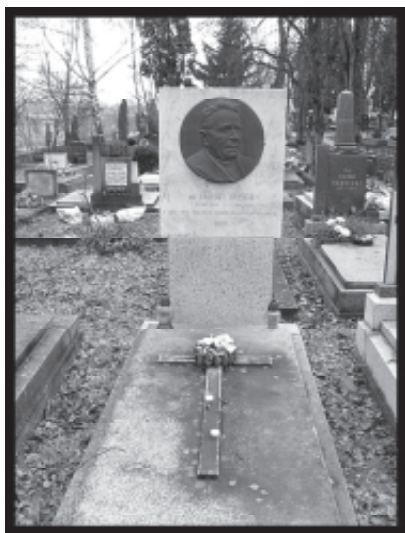
* 21. 11. **Svetový deň televízie** (OSN, v. 1996, p. 1997:).

* 21. 11. **Svetový deň pozdravov** (p. 1973).

* 21. 11. **Sviatok sv. Cecílie**, patrónky hudby, hudobníkov a spevákov.

* 23. 11. 1950 zomrel v Bratislave **Ferdinand Juriga** (nar. 12. 10. 1874 v Gbelech), katolícky kňaz, politik, publicista, národný buditeľ, reprezentant slovenského národného hnutia v Uhorsku na začiatku 20. storočia, poslanec Uhorského snemu za Slovenskú ľudovú stranu (1905) spolu s ďalšími šiestimi národne orientovanými Slovákmi (P. Blaho, M. Kollár, F. Jehlička, F. Skyčák, M. Hodža, M. M. Bella); za národnobuditeľské články v Katolíckych novinách bol roku 1906 odsúdený na dva roky žalára vo Vacove; roku 1910 bol opäť zvolený za poslanca, ktorým bol až do roku 1918; 19. októbra 918 v Uhorskom sneme v mene Slovenskej národnej rady odoprel uhorskému snemu právo rozhodovať o osudoch horného Uhorska (dnešného Slovenska); bol účastníkom zasadnutia výboru Slovenskej národnej strany v Turčianskom Sv. Martine dňa 30. 10. 1918, na ktorom bola prijatá Deklarácia slovenského národa; od roku 1918 pôsobil ako poslanec a podpredseda HSLS v česko-slovenskom parlamente; jeho spory s A. Hlinkom, F. Jehličkom, V. Tukom

Hrob F. Juriga v Bratislave

postupne narastali a v čase vypuknutia tzv. tukovej aféry (1928) spolu s F. Tománkom a ďalšími vytvorili v HSLS opozíciu „československých vlastencov“, následne bol z HSLS (1929) vylúčený, založil Jurigovu slovenskú stranu ľudovú, ktorá však vo voľbách v r. 1929 neuspela, vzápätí ho cirkevná vrchnosť suspendovala a zbavila kňazstva, a tak od r. 1930 býval v Karlovej Vsi (Bratislava) ako penzionovaný katolícky farár – 60. VÝROČIE ÚMRTIA (NO 18/2000, s. 7).

O. Textorisová

23. 11. 1880 narodila sa v Revúcej **Olga Textorisová** (zomrela 4. 6. 1938 v Blatnici), spisovateľka, učiteľka, sestra prvej slovenskej botaniky Izabely Textorisovej; písala novely (*Na trati a Odrazené šípy* a i.), básne a prekladala prózu (*Sobáš* od H. Steffensa publikovala začiatkom 20. stor. v Dennici); vytvorila viaceré rozprávky pre deti; písala aj didakticky zamerané scény v próze i vo veršoch na školské besiedky a slávnosti, v ktorých priblížila historické udalosti, osobnosti, cirkevné dejiny a vlastivedné poznatky – 30. VÝROČIE ÚMRTIA.

* 25. 11. **Medzinárodný deň boja proti násilliu páchanému na ženách** (prvá feministická konferencia Latinskej Ameriky a Karibiku v kolumbijskej Bogote, 1981; OSN, v. 1999).

* 25. 11. **Medzinárodný (aj Svetový) deň bez mäsa a deň práv zvierat** (iniciovaný v Indii, p. 1986).

* 25. 11. 1915 narodil sa v Hubovej **Ján Okál** (zomrel 14. 3. 1990 v Chicagu, Il., USA), básnik, autor literatúry faktu – 95. VÝROČIE NARODENIA (NO 2/2000, s. 11).

* 26. 11. **Medzinárodný deň nenakupovania** (iniciovaný Kanaďanom Tedom Davom 1992).

* 26. 11. 1955 zomrel v Skalici **Ján Ďurovič** (nar. 30. 8. 1894 v Rimavíci), literárny historik – 55. VÝROČIE ÚMRTIA.

* 26. 11. 1985 zomrel v Bratislave **Rudo Mórica** (27. 3. 1921 v Sučanoch), slovenský spisovateľ, dramaturg školských filmov, tajomník Zväzu slovenských spisovateľov a riaditeľ vydavateľstva Mladé letá v Bratislave (1959 – 1985); debutoval knihou *Lyžiar Martin*, román pre deti *Explózia* (1951), autobiografické poviedky *Sen o chlebe* (1969) a cyklus poviedok pre dospelých *Smrť tridsaťsedmičky* (1977), knihu športových príbehov *Majster pástiarov rúkavíc* (1954), reportáž o horolezeckom prechode cez vysoké Tatry *Cez 61 končiarov* (1956), zberka poviedok s futbalovou témou *Smutný Suarez* (1962) a román *Sen značky Pelé* (posmrtné 1987); jeho najčítanejšia a najprekladanejšia kniha je zberka

R. Mórica a jeho podpis

Rudo Mórica

poviedok o horách a ich obyvateľoch *Z polovníckej kapsy* (1955), písal aj antropomorfizované zvieracie rozprávky (výber *Rozprávky z lesa*, 1971) a diela s témami z národnej slovesnosti (*O Blažejovi, čo sa nebál*, 1975) a národnej histórie (*Teraz ho súdila nepriateľka*, 1967) – 25. VÝROČIE ÚMRTIA (NO 8/2005, s. 7).

Kniha R. Mórica pre deti Hlupáčik s velikánskou jednotkou

* 27. 11. 1910 zomrel v Kremnici **Samuel Štefanovič** (nar. 10. 7. 1822 v Banskej Bystrici), kapitán slovenských dobrovoľníckych jednotiek 1848 – 1849 – 100. VÝROČIE ÚMRTIA.

* 30. 11. **Medzinárodný deň počítačovej bezpečnosti** (p. 1988 v posledný pracovný deň v novembri, od r. 1997 p. 30. 11.).

* 30. 11. 1875 zomrel v Záhrebe **Bohuslav Šulek** (nar. 20. 4. 1816 v Sobotišti), publicista, jazykovedec – 135. VÝROČIE ÚMRTIA.

Spracoval: **Štefan Cifra**

Reprofoto: archív

Prehľad bol spracovaný z Kultúrnohistorických kalendárov NOC, Národných kalendárov MS, z rubriky Osobnosti a udalosti v Národnej osvete 2005 a z internetovej stránky Národného osvetového centra (www.nocka.sk).